

Komise pro životní prostředí AV ČR Praha (vitkova@ssc.cas.cz)
Botanický ústav AV ČR Průhonice (petr.petrik@ibotas.cz)

Na vědomí:
Svaz obcí NP Šumava (svazobci@sumavanet.cz)
Hnutí ANO (babisA@psp.cz)
Ministerstvo životního prostředí (posta@mzp.cz)

Seminář Povodně a sucho: krajina jako řešení

Vážení,

nejprve **velké poděkování za uspořádání jedinečného a velmi potřebného semináře, v režii Komise pro životní prostředí Akademie věd ČR a Botanického ústavu AV ČR dne 5.6.2014 v Průhonících**. Dík patří zejména organizátorům - p. profesorovi Fantovy a p. Petříkovi.

Z vynikajících referátů byl nejpřínosnější informující o aktuální současných a prognózních klimatických datech ČR, zpracovaných ČHMÚ Dr. Rožnovským a dále příklady konkrétních úprav krajiny přednesené pány Marandou a Justem. Podnětná byla informace o úpravách vodních toků pod dotačními tituly dvou ministerstev – zřejmě by bylo vhodné obnovit diskuzi nad vytvořením ministerstva venkova (a to z MŽP, odtrženého od konkrétního života a MZLVH, kdy agenda kvality ovzduší by přešla na MZD). Dovolím si říci, že poněkud pokulhávající byly „snové“ vazby územního a krajinného plánování (vedené MMR), neboť jsem prakticky jediným praktikujícím urbanistou, který je současně i krajinářem a ekologem, obtížně prosazujícím některé žádoucí části krajinné koncepce k implementaci do praxe ÚP (přičemž také vykládám územní plánování na ZČU, v minulosti jsem uspořádal v Praze seminář vazeb stavebního zákona a zák. o životním prostředí). Některá sdělení, byť cenná, ale neobsahovala konkrétní problémy, takže byla spíše proklamativní, zejména týkající se holistického / celostního posuzování (což však většina úzkoprofilových rezortních odborníků není schopna). Protože mě rozhořčilo nadřazené kategorické prohlášení náměstka ministra p. Dolejškého k prosazení bezzásahovosti na Šumavě a jeho podpora prof. Fantou, okamžitě jsem odešel. Protože jsem byl asi nejstarším účastníkem (60 let trvale sleduji vývoj Šumavy, od konce 50. let jsem s táborskou skupinou požadoval její legislativní zajištění a dnes sleduji komparativní vývoj přírody po celém světě ve svých publikacích), dovoluji si připomenout některé minulé výroky k Šumavě:

Prof. Fanta: Nutno je zajistit strategii smíšených různověkových lesních porostů, jinak se budeme pohybovat v bludném kruhu

Prof. Moldán: Šumavský NP by se měl zásadně zmenšit, přibližně na polovinu dnešní rozlohy. Neměly by v něm být obce. Bezzásahová zóna, kde si příroda dělá co chce, by měla být polovinou té poloviny (tedy menší než je dnes) a pokud možno tvořit kompaktní území. Druhá zóna by měla být pojímána jako přechodové území.

Mgr. Podivínský (předchozí ministr ž.p.): Obnova přirozených retenčních schopností krajiny je cestou, jak rozsah povodní zmírnit.

Konkrétní situace současné Šumavy

Na Šumavě původní středoevropské boreokontinentální smíšené smrko-jedlo-bukové lesy přešly, díky výběrovému využívání buků na pálení dřevěného uhlí, jedlí na stavební dřevo a několikerému doplňování rychle rostoucích smrků, na stejnověké kmenové smrčiny. Ty však snadno podléhají vichřicím a hmyzím kalamitám. Dnes, po naoktrojovaných disturbancích se na rozvolněných plochách, v podrostu suchých smrčín uplatňují zejména expanzivní vysoké trávy – metlička křivolaká / *Avenella flexuosa*, třtina křovištní a chloupkatá / *Calamagrostis epigeios*, *C. villosa* či metlice trsnatá / *Deschampsia caespitosa*. Souvislé smrkové porosty jsou vegetačně chudé a monotónní, ale i potravně jsou pro většinu fauny velmi chudé. Jedinečný charakter dosavadní

Šumavy vytvářelo bezlesí, zejména travní porosty, na něž byla vázaná bohatá flóra, jež sukcesně je bezzásahovostí likvidováno a jejíž podíl klesá z někdejších více než 30 % pod 5 %. **Bezzásahovostí ve zkulturněných biotopech vznikají pouze degradovaná společenstva**, vzhledem k výraznému prosazení konkurenčních (expanzivních a invazních) druhů i patogenů, převážně ekologicky validních druhů na nových „polootevřených“ disturbovaných plochách, dále ukončením blokováno sukcese a vlivem působení vzrůstajících stresových faktorů. Množství příkladů je nejen v Evropě (zejména Středozeří), ale po celém světě. Bezzásahovostí dochází k likvidaci původních chráněných hodnot, proto nechráněné Pošumaví je dnes cennější než ostře chráněná Šumava (klasickým příkladem jsou početná draha na Nalžovohorsku aj.). Bezzásahovými „posvátnými“ přírodními procesy se globálně rychle rozšiřují pouště, vč. Evropy (jižní Španělsko). Dosavadní ochrana přírody „konzervativně“ chránila biodiverzitu, krajinný ráz a další hodnoty území. Ideologicky prosazovaná „moderní“ módní revoluční bezzásahová výroba „divočiny“ nerušenými přírodními procesy již ukázala své konkrétní výsledky, ale stále to nestačí. Před ní varují mnozí nestoři ochrany přírody, např. prof. J. Jeník, dr.h.c., či dr. V. Ložek, DrSc.

Každá ideologie užívá jednoduchá hesla, kterými sofistikovaně mediálně přesvědčuje obyvatele. Otázkou je proč, jaké jsou skutečné cíle a kdo je v pozadí. Proto alespoň několik poznatků.

Oproti normální skutečnosti vymezení národních parků v „zachovalé přírodě“, jsou v NP Šumava zkulturněné porosty a dokonce i obce. Území bylo v minulosti zkulturněno zejména významným podílem extenzivně využívaných travních porostů, ale obvykle i trojí výsadbou smrků. Vymezení chráněných území přírody a způsobu jejich ochrany je bytostně národní / státní záležitostí ! a do toho nemůže žádná „nadřazená organizace“ mluvit (nanejvýš doporučovat). Nepravdivá mlžení dokládá množství ideologických výroků: nejprve byly šumavské hřebenové lesy označovány jako „unikátní klimaxové smrčiny“, posléze bylo nutno tyto nepřirozené porosty co nejrychleji zlikvidovat, jejich nabídkou pro kůrovce, aby vznikly „přirozené, věkově i druhově“ rozrůzněné stabilní lesy“.

Partyzánsky vynucovaná bezzásahovost bez legislativního opodstatnění, zatím znamenala uschnutí hřebenových lesů na cca 20 000 ha, vyčíslená škoda činí více než 100 mld Kč, kromě množství dalších, obtížně vyčíslitelných škod (pro srovnání vzpomínám na zpracovávání posudku imisních škod na lesích pro soudy, za použití matematických modelů přenosu toxických imisí).

Uskutečňovaná „ochrana“ i přes mnohonásobně vyhlášenou velkoplošnou ochranu - Biosférická rezervace UNESCO, EVL a PO, CHOPAV, NP a CHKO), likviduje všechny bazální hodnoty území:

a) **Zatím odumřely hřebenové lesy na cca 20 000 ha, vyčíslená škoda činí více než 100 mld Kč** (kromě dalších škod). **Jednotlivé ekosystémové funkce jsou díky „posvátným“ bezzásahovým přírodním procesům rychle likvidovány.**

b) **Základní vodohospodářská funkce Šumavy** vymezená Chráněnou oblastí přirozené akumulace vod (CHOPAV), díky „řízenému“ uschnutí hřebenových smrčín, omezujících větrné proudění, je zásadně likvidována (připomínám anemo-orografický systém specifikovaný prof. Jeníkem), neboť odumírají živá rašeliniště, která tvoří nejcenější potenciál Šumavy. Průkazným signálem je např. růst a vývoj vložiny (Vaccinium uliginosum), které jsou zakrslé (kolem 10-15 cm, přičemž běžná výška je 100 – 150 cm) a převážně neplodné, došlo k zániku šichy (Empetrum), dochází k postupnému pokryvu vřesy (Calluna) a zarůstání dřevinami. Někdejší vodní nádrže - klausy (jako akumuláční pro plavení dřeva) byla jako „nepatříčná“ lidská díla „zneškodněna“ protržením hrází. Často prezentované fotogenické rašelinné jezírko na Chalupské slati vzniklo býv. těžbou rašeliny, glaciální jezírka jako šumavské drahokamy přežívají díky lidskému navýšení karových hrází, někdejší plavební kanály nebyly naštěstí zasypany, ale slouží jako nejvýznamnější atraktivita uvnitř Šumavy. Dochází k erozím jevům, ale i k intoxikaci vod ledovcových jezer (Al), přičemž živelnou biotopovou přeměnou se v kulturním území znehodnocují retenční i protipovodňové funkce. Voda stále více chybí po celém světě, ale bude chybět i na Šumavě (A. Stifter ještě sděloval, že voda byla na Šumavě všude).

c) **Biodiverzita druhová i vyjmenovaných biotopů EVL je rychle, zejména sukcesně likvidována.** Došlo k likvidaci generacemi chráněných pralesových pozůstatků, rychle odumírají vzácné a chráněné druhy, z velké části vázané na bezlesí a blokovanou sukcesí (zejména zánikem extenzivního využívání travních porostů - bezlesí z někdejších více než 30 % klesá pod 5 %). Vhodné je připomenout slova Ing. Františka Urbana, spoluzakladatele NP Šumava, býv. pracovníka MŽP, AOPK a býv. viceprezidenta IUCN pro Evropu, střední a severní Asii: „Národní park Šumava jsem spoluzakládal a dnes z toho mám výčitky svědomí. Bez něj mohla být Šumava plná života, „naturové lokality“ nepoškozené. Zklamal mě postoj některých lidí v IUCN, druhá mise byla zmanipulovaná a manipulace zřejmě pokračují. Dělat z kategorizace známkovací systém je hloupost a je to proti smyslu tohoto systému. Navíc je zařazení do jednotlivých kategorií velmi sporné. Národním parkem je území proto, že ho jako národní park vyhlásil stát a do toho nemá IUCN co mluvit.“ Podrobný přehled nepříznivého vývoje biodiverzity je v publikaci Šumava a její perspektivy I,II, zpracované kolektivem více než 30 spoluautorů.

d) **Potichu se likviduje nadřazená Biosférická rezervace UNESCO,** spočívající ve vyváženém využívání přírodního potenciálu obyvateli, zvyšuje se extrémita mezoklimatu, ale i nebezpečí požárů, omezuje se ukládání uhlíku. Je normální, že v zalesněné Šumavě je nejdražší dřevo v ČR?

e) **Vyráběný marketingový produkt „zážitkové divočiny“** je tvořen pouze virtuální kulisou životu nebezpečných suchých smrčín, kterou mají oživit dovezení vlci a medvědi pro VIP „hosty“, přestože je Šumava obydlená (možné je uvádět zkušenosti z NP USA, nebo NP Afriky, vč. možnosti za poplatek si ulovit přísně chráněné druhy, např. v Tanzanii).

f) **Likvidována je udržitelnost nejen environmentální, ale i ekonomická a sociální, širší region Šumavy se vylidňuje a ekonomicky propadá.**

g) **Ideologický, neověřený požadavek maximální bezzásahovosti, resp. co nejdříve minimálně na 70 % ploch, příp. celé území, aby nebylo možné ani porovnání. Šumava se stala „privátní exteriérovou experimentální laboratoří“ ideologů divočiny** kam mohou „stejnověrci“, ostatní tam mohou až po značném tlaku, na několik omezených vycházek pro 8 lidí, „pod dohledem“ a za úplatu na vybraná místa.

h) **Součástí ideologie je zákaz vstupu na většinu území, vč. býv. značených turistických tras v NP, ale i v CHKO (kde je uplatňován režim jako v NP – Královský hvozd), v rozporu s výchovných posláním území.** Silnici, vybudovanou pro těžká vozidla od Březníku k Modrému sloupu je navrženo „rozebrat a odvézt“ mimo Šumavu, aby se po ní nedalo ani chodit, „Lávková“ cesta byla v CHKO zlikvidována, opravy cest jsou jen po velkém nátlaku povoleny, podobně realizace cyklostezek. Pro ideology odcivilizování je člověk, byť je integrální součástí přírody, hlavním škůdcem a trvalým nepřítelem. Proto je vytlačován maximálním zákazem vstupu, pod zástupným důvodem ochrany ustupujícího severského ptáka tetřeva - donedávna loveného, který evropsky není ohrožen, pro jistotu doplňován z chovů, opakovaná studie nemá sledovat ohrožení predátory či stanovištními potravními a klimatickými změnami aj. ale spekulativně pouze člověkem.

i) **Na Šumavě míra ochrany dnes výrazně přesahuje míru současných chráněných, dnes devastovaných hodnot, což je právně nepřijatelné.** V ČR dochází k inflaci chráněných území, omezujících jejich rozumné využívání. Poučné je přeshraniční porovnání: Němci mohou auty až na hřebenové horské chaty, my tam nemůžeme ani pěšky. Na severním okraji nebylo cenné přírodní území Velkého Javoru zahrnuto do NP a je rozsáhle rekreačně využíváno, přičemž naše návazné území CHKO bylo zneprístupněno (díky p. Hubenému). Podobně na jižním okraji Rakušané nevyhlásili chráněné území, ale mají tam rekreační areál Hochficht, kam se od nás nepovoluje zpřístupnění silnicí či lanovkou (natož lyžařská sjezdovka, byť na naší severní straně jsou výrazně

vhodnější podmínky) a náš návazný „smrčák“ je prohlášen za jeden z nejcennějších.

Naším příkladem může být Švýcarsko, kde mají jediný národní park o poloviční rozloze NPŠ, další nechtějí, přičemž jim stačí citlivé využívání přírody, kterou jim můžeme závidět.

j) K zajištění hodnot chráněných území přírody a krajiny ČR je nezbytná ekosystémová asistenční pomoc, vycházející z ekologických principů a zákonitostí, sledování širších a zpětných vazeb, zejména celistvosti problematiky a světových zkušeností. K udržení zdravého vývoje regionu Šumavy je ideologie prvoplánové bezzásahovosti nepřijatelná!

Přestože je predikována výrazná klimatická změna směrem k vysoušení (a bleskovým záplavám), která bude mít dopady zejména na dominantní smrk (*Picea abies*, v angl. nomenklatuře označovaný jako „norský smrk“), neboť vyžaduje vlhko v půdě i ovzduší, rozhodla se ideologická skupinka prosadit zločinný hazard pod heslem „příroda si sama pomůže“. Zatím se smrk na Šumavě ještě chová téměř agresivně, zejména sukcesním zarůstáním dřive „zraňovaných“ ploch z náletů předchozí generace. Predikovat vývoj ideologové odmítají, ti kteří prožívali min. 50 let biologické cykly u nás a v Evropě, to však se značnou přesností dokáží.

Dlouhodobě utajovaná akce „výroby divočiny“, byla spuštěna až za vhodné politické situace, když se Zelení dostali do vlády a p. Bursík se stal ministrem. Hlavní požadavek vychází od velkého sousední „bratra“ (údajně politicky odsouhlasený), který slovy býv. 2. ředitele NP Bavorský les sdělil požadavek vytvoření „největší divočiny v Evropě mezi Atlantikem a Uralem“ (navštěvované z areálů na okraji Bavorského lesa). Jakýsi „dohled“ vykonává významný česko/slovenský úředník Evropské komise p. L. Míko (sledující ochranu přírodních zdrojů), který k získání nezkušených studentů rozdával do škol svůj film o bezkonfliktní bezzásahové výrobě divočiny. Realizaci a podporu „divočiny“ uskutečňují vybraní exponenti MŽP, AOPK a Správy NP a CHKO Šumava. Dále pomáhají někteří kariérní pracovníci vysokých škol, příp. vědeckých pracovišť. Čerstvá absolventka státní přírodovědecké fakulty JČU, požadující zaměstnat, na otázku co se Šumavou, sdělila: „*potřeba aby celá uschla a vyrostl přírodní les, ale bude to těžké!*“. Významnou spolupráci poskytuje dotované Hnutí Duha, které pod praporečkem p. Bláhou, organizovaným nátlakem „zelených milic“ hlídá naoktrojovanou divočinu pod heslem „ochrany zákonnosti“ - ti mohou v lesích (dle ombudsmanky a členky strany Zelených libovolně „protestovat“), ale naopak protestující obyvatelé tam volně nesmějí (např. protestní pochody občanského sdružení Za otevřenou Šumavu na býv. Juránkovu chatu aj). Pan Bláha trvale vyrábí nepravdivé nenávistné fabulace, jež mají dehonestovat obce, např. že obce chtějí těžit v lesích dřevo (než pochopil, že lesy, až na výjimku, nejsou jejich), nově, že chtějí rozsáhle realizovat developerské projekty, přičemž ví, že je na Šumavě problémem obnovit býv. kapličku či realizovat rozhlednu, vzhledem k náročnosti procesu zpracování územního plánu, hodnocení SEA a Natura, ale i obstrukcím. Ideologům bezzásahovosti stačí pouhé ideologické tvrzení o nadřazenosti přírodních procesů a *mezinárodních požadavcích na zřízení divočiny* a prohlašování, že za nimi stojí „ekologové a vědci“ (tj. ekologičtí aktivisté a někteří kariérní pracovníci vysokých škol), ne však většinová racionální občanská a odborná veřejnost. Ideologové bezzásahovosti odmítají racionální argumenty, dlouhodobé poznatky, přímou konfrontaci, prokázané údaje a data.

Možné je uvést publikace Dynamika vývoje pralesových rezervací v ČR I-III (popírající vizi pouhé bezzásahovosti), Šumava a její perspektivy I,II, Květena světových regionů I-VIII či sborník konference Šumava na rozcestí, které ideology ale nezajímají. Ideologicky blížká náboženská sekta rastafariánů rovněž prosazuje pouze přírodní procesy (jejich představil Bob Marley zemřel ve 36 letech, protože nechtěl zásah do svého těla). V Polsku podepsalo ideologickou deklaraci „Bůh nad pacienty“ již 3,5 tisíce polských doktorů, podle níž má boží právo přednost nad lidským, do něhož nemá člověk zasahovat. Žel, po zločinných ideologiích fašistického zcivilizování, bolševického zkollektivizování, zažíváme ideologii naturistického odcivilizování.

Veškerá fakta uskutečněného semináře sdělovala potřebu aktivního přístupu k rychle, nepříznivě se měnící krajině, mohu dále uvádět příklady z Austrálie, JAR, Ameriky i odjinud. Veškeré požadavky ideologů divočiny však vyžadují totální bezzásahovost, podpořenou „svoji zákonností“, resp. naoktrojovanou bezzásahovou výrobou virtuální „divočiny“. Uvedu slova předního pracovníka stínové vědecké rady: *my bychom i bez ohledu na zonaci zlikvidovali dnešní nepřírozené lesy, hlavním architektem přirozených lesů je kůrovec. Z praxe soudního znalce (specializace „vlivy antropogenních činností“ a také i ekologie, životní prostředí a dendrologie) vím, že se ve sporu není možno bez oboustranného vyhodnocení zvýhodnit názory jedné strany.*

V cennějším Krkonošském národním parku tamní Správa racionálněji uskutečňuje zachování chráněných přírodních hodnot. **Po jmenování nového ministra byla okamžitě spuštěna rozsáhlá sofistikovaná masivní mediální nátlaková ideologická propaganda** (Lidové noviny, MF Dnes, Respekt, Plzeňský deník aj.). Protože prezident ČR M. Zeman odmítl odsouhlasit zákonnou bezzásahovost (která byla doposud nezákonná), a v rozhořčení nad současnou situací a stavem Šumavy prohlásil, že lépe by bylo národní park zrušit, volí ideologové novou taktiku – **ideologické vnucování „svých zákonů“** svými podzákonnými způsoby.

Kupodivu, současný ministr geolog p. Brabec (ANO), podobně jako jeho předchůdce pedolog p. Míko (Strana zelených SR), chce osobně agitovat starosty obcí. Žel, podobně jako v politice, i v problematice Šumavy dlouhodobě dochází k mlžení, fabulování, nepravdivým informacím, ale i korumpování či zastrasování a vyhrožování. **Současná výbušná situace problematiky Šumavy, je díky kategorickým, nekompromisním jednostranným aktivitám ministra Brabce a náměstka Dolejského dále vyhrocena, ne tlumena** (za trvalé vydatné podpory p. Bláhy z dotovaného Hnutí Duhy a jednostranné mediální propagandy, což je zhoubné a neprospívá společenskému klimatu, ani přírodě, ani lidem). Zcela **nepochopitelný je tvrdě prosazovaný diktát celoplošné bezzásahovosti** a to podle nepravdivého prohlášení p. Dolejského **„v souladu s celosvětovými podmínkami pro NP“**. Základna Hnutí ANO (dle sdělení představitelky p. I. Langrové v Plzeňském kraji), ale i většinová společnost, je v rozporu s uvedeným jednostranným ideologickým diktátem pánů Brabce a Dolejského, proto bylo by vhodné je odvolat a nahradit politiky, racionálně sledujícími a **řešícími problémy ochrany vybraných území skutečně celostně / holisticky, vč. širších a zpětných vazeb a globálních zkušeností, v souladu s aktuálními celospolečenskými potřebami.**

Lobisticky, spekulativně vyráběný marketingový produkt virtuální divočiny nemá vědecké opodstatnění, ani vyhodnocení dopadů udržitelného vývoje, byť trvale nepříznivě ovlivňuje ekonomický a sociální vývoj rozsáhlého území a přírodní krajinné prostředí ČR.

Pavel Valtr